

صدا و سیماي جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

مصاحبه پژوهشی:

وضعیت صنایع تبدیلی و غذایی در ایران

(چهل سالگی انقلاب)

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی قنبری شیرسوار

□ چکیده مصاحبه پژوهشی:

- ❖ تمامی سیاست‌های کلان دولت‌ها حول محور «امنیت غذایی» می‌چرخد.
- ❖ در حال حاضر بیش از ۱۱۷ میلیون تن محصول کشاورزی در کشور تولید می‌شود از این میزان ۸۲/۵ میلیون تن محصولات زراعی ۲۰/۵ میلیون تن محصولات باغی، ۱۳/۷ میلیون تن محصولات دامی و یک میلیون تن محصولات شیلاتی می‌باشد.
- ❖ مجموع ظرفیت‌های اسمی واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی به بهره‌برداری رسیده اعم از آنکه مجوز بهره‌برداری آن توسط وزارت جهاد کشاورزی یا وزارت صنعت، معدن و تجارت صادر شده باشد حدود ۱۲۰ میلیون تن است.
- ❖ تعداد شاغلان بخش صنعت در سال ۱۳۹۴، ۱ میلیون و ۲۵۸ هزار و ۴۱۴ نفر بوده و تعداد شاغلان صنایع مواد غذایی و آشامیدنی ۲۱۶ هزار و ۵۸ نفر و رتبه اول را در زمینه اشتغال به خود اختصاص داده است.
- ❖ عرضه سرانه سردخانه در کشورهای توسعه یافته برای هر نفر ۴۰ کیلوگرم در سال و کشورهای در حال توسعه ۴ کیلوگرم برای هر نفر در سال، آمریکا ۷۰ کیلوگرم برای هر نفر، آلمان ۵۳ کیلوگرم برای هر نفر، ژاپن ۴۲، فرانسه ۲۸، تونس ۲۵، عربستان ۱۸ و... می‌باشد. مطابق آخرین بررسی‌های به عمل آمده سرانه مذکور برای ایران معادل ۵۶ کیلوگرم در سال است.
- ❖ ظرفیت سردخانه‌های بهره‌برداری شده برای نگهداری محصولات باغی دارای مجوز از وزارت جهاد کشاورزی تا پایان سال ۱۳۹۶، ۲ هزار و ۸۸۸ تن و تعداد ۱ هزار و ۶۶ تا می‌باشد که می‌تواند نقش موثری در نگهداری اصولی و فنی محصولات باغی و صیفی و سبزی داشته باشد.

□ مقدمه و طرح مسئله

امروزه یکی از مهم‌ترین روش‌های توسعه اشتغال و افزایش درآمد در مناطق روستایی، ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی در بخش کشاورزی^۱ است. با توجه به اینکه حدود یک چهارم از تولیدات کشاورزی در نتیجه‌ی نبود صنعت و امکانات تبدیل و نگهداری ضایع می‌شود، صنایع فرآوری کشاورزی می‌تواند در راستای جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی، ایجاد ارزش افزوده در بخش کشاورزی، افزایش سطح درآمد روستائیان، بالا بردن بهره‌وری بخش کشاورزی و افزایش سهم اشتغال صنعتی در مناطق روستایی و نیز به عنوان جزئی از فرآیند توسعه روستایی ایفای نقش کنند.

۱ - صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به صناعی گفته می‌شود که به فرآوری و عمل آوری نباتی و حیوانی (زراعی، باغی، شیلاتی، دام و طیور، جنگل و مرتع) می‌پردازد، فرآوری، در برگیرنده تغییرات فیزیکی، شیمیایی، نگهداری، بسته بندی و توزیع است.

این صنایع در فرآیند توسعه کشور نقش کلیدی داشته و توجه بیشتر به آن، تسریع در رشد و توسعه کشاورزی و اقتصادی کشور را در پی خواهد داشت. با وجود این، موضوع صنایع تبدیلی و تکمیلی علی‌رغم اهمیت آن، در ایران مقوله نسبتاً جدید است که هنوز آن گونه که شایسته بخش کشاورزی و اقتصاد ملی است، مورد حمایت و هدایت قرار نگرفته است.

امروزه با توجه به اهمیت تولید و امنیت غذایی همواره این سؤال مطرح است که وضعیت ایران در تولید محصولات کشاورزی و حوزه صنایع تبدیلی و غذایی بعد از چهار دهه از انقلاب اسلامی چگونه است؟ بررسی روند توسعه چهل سال صنایع تبدیلی و غذایی با وجود تحریم‌ها و جنگ تحمیلی طی این سال‌ها ضروری به نظر می‌رسد، چرا که این حوزه توانسته اثرات خوبی در کشاورزی ایران داشته باشد، در این گزارش سعی شده است وضعیت عملکرد وزارت جهاد کشاورزی در صنایع تبدیلی و غذایی و همچنین مهمترین دستاوردهای این حوزه در سال‌های بعد از انقلاب، طی مصاحبه‌ای با حضور آقای دکتر چنگیز اسفندیاری، مدیرکل دفتر صنایع تبدیلی و غذایی وزارت جهاد کشاورزی ایران^۱؛ مورد ارزیابی قرار گیرد.

□ امنیت غذایی

بخش کشاورزی به اعتبار شاخص‌های اقتصادی مهمی چون رشد مستمر تولید، بازدهی مطلوب سرمایه و ارز آوری و اشتغال بیشتر و سهم قابل توجه در تامین امنیت غذایی، با سایر بخش‌های اقتصادی قابل مقایسه نبوده و از قابلیت‌های فراوانی برخوردار است که می‌توان آن را به عنوان محور توسعه اقتصادی کشور تلقی کرد. وزارت جهاد کشاورزی برای انجام مأموریت قانونی خود، هدف آرمانی امنیت غذایی متکی بر تولید ملی با بهره‌گیری از علم و دانایی در فرآیند تولید و کاربرد بهره‌ورانه منابع آب، خاک و دیگر منابع مورد نیاز به همراه حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی را در دستور کار خود دارد. یکی از اهداف مهم بخش برای نیل به این آرمان افزایش ضریب امنیت غذایی کشور با تکیه بر تولید از منابع داخلی با تاکید بر خودکفائی در تولید محصولات اساسی کشاورزی کشور است. برنامه‌ریزی جهت تحقق این امر مهم فقط با نگرش جدید از کشاورزی مدرن که توسط فائو تعریف شده و شامل تولید، فرآوری، نگهداری و توزیع محصولات کشاورزی یعنی از مزرعه تا سفره می‌گردد امکان پذیر می‌باشد. نکته مهم آنکه محصولات کشاورزی از دو ویژگی مهم فصلی بودن و فساد پذیری برخوردار می‌باشند. این دو ویژگی سبب می‌شود که امنیت غذایی در کشور به مخاطره بیفتد زیرا این دو ویژگی، تامین سبد کالای مطلوب و در دسترس بودن در تمامی اوقات سال را دچار مشکل می‌کند. ضریب امنیت غذایی در کشور زمانی افزایش خواهد یافت که مردم بتوانند در هر زمان و مکانی که بخواهند به سبد کالای مطلوب خود برآحتی و با قیمت مناسب در شبکه سالم (FOOD SAFETY) دسترسی داشته باشند و این ممکن نخواهد بود مگر با توسعه و گسترش صنایع غذایی در کشور، زیرا این صنعت سبب توسعه ظرفیت فرآوری محصولات کشاورزی در کشور می‌شود و مشکل فصلی بودن را نیز حل می‌کنند و بدین ترتیب امکان تامین سبد کالای مورد نیاز مردم فراهم می‌گردد.

۱- مصاحبه این پژوهش در تاریخ ۹۷/۰۹/۱۹ انجام شده و علاوه بر مصاحبه پژوهشی، از استنادات حوزه صنایع تبدیلی وزارت جهاد کشاورزی استفاده گردیده است.

□ وضعیت تولید محصولات کشاورزی

در حال حاضر بیش از ۱۱۷ میلیون تن محصول کشاورزی در کشور تولید می‌شود (بر اساس آمار نامه کشاورزی ۹۴-۹۵) از این میزان ۸۲/۵ میلیون تن محصولات زراعی ۲۰/۵ میلیون تن محصولات باغی، ۱۳/۷ میلیون تن محصولات دامی و یک میلیون تن محصولات شیلاتی می‌باشد.

جدول شماره ۱: وضعیت تولید مواد خام کشاورزی سال ۱۳۹۵

ردیف	محصول	تولید (میلیون تن)
۱	محصولات زراعی	۸۲/۵
۲	محصولات باغی	۲۰/۵
۳	محصولات دامی	۱۳/۷
۴	محصولات شیلاتی	۱
جمع کل		۱۱۷/۷

جمهوری اسلامی ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی و آب و هوای مناسب جزء ۱۰ کشور عمده تولید کننده محصولات کشاورزی می‌باشد. این ۱۰ کشور یک سوم تولیدات کشاورزی را بر عهده دارند و ایران بزرگترین تولید کننده زعفران، پسته، انار و خرما نیز می‌باشد.

جدول رتبه ایران در مقدار تولید برخی از محصولات غذایی طی سالهای ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲

ردیف	نوع محصول	رتبه ایران در سال ۲۰۱۱	ردیف	نوع محصول	رتبه ایران در سال ۲۰۱۲
۱	پسته و زعفران	۱	۱۴	خرما	۳
۲	انواع توت	۱	۱۵	بادام	۳
۳	زردآلو	۲	۱۶	بادنجان	۳
۴	هندوانه	۲	۱۷	کشمش	۳
۵	کره حیوانی شیرگوسفند	۲	۱۸	پیاز	۴
۶	گردو با پوسته	۲	۱۹	یونجه و علوفه	۴
۷	شیرگوسفند	۲	۲۰	پشم	۵
۸	خیار	۲	۲۱	کاهو	۵
۹	طالبی	۲	۲۲	رب گوجه‌فرنگی	۵
۱۰	پنیر از شیر گاو	۳	۲۳	ماکارونی	۵
۱۱	قارچ خشک شده	۳	۲۴	کرم ابریشم	۵
۱۲	گیلاس	۳	۲۵	آلو	۶
۱۳	انجیر خشک	۳	۲۶	ادویه	۶

مأخذ: سازمان غذا و کشاورزی (فائو)

□ وضعیت صنایع تبدیلی و غذایی کشور

صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی محل بروز هم افزایی صنعت و کشاورزی است. این صنعت نقش مهمی در تامین امنیت غذایی، اشتغالزایی، عمران و توسعه مناطق به ویژه مناطق روستایی را دارد. این موضوع باعث توزیع بهتر درآمد و رفاه و در نتیجه برقراری عدالت اجتماعی می‌شود. بنابراین، ضمن اینکه توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی یکی از محورها و زیرشاخه‌های اولویت‌های صنعتی می‌باشد، یکی از زیرساخت‌های مهم بخش کشاورزی محسوب گردیده و دارای اهمیت برای این بخش می‌باشد. اهمیت این بخش به حدی بوده که مقام معظم رهبری در تاریخ ۹۳/۶/۵ در دیدار با رئیس جمهور محترم و اعضاء هیات دولت درباره آن فرمودند:

"دولت می‌بایست به بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی در روستاها توجه ویژه داشته باشد و صنایع بخش کشاورزی، یکی از بخش‌های راهبردی است که در همه کشورها به آن کمک ویژه می‌شود و دولت باید به بخش کشاورزی مساعدت ویژه‌ای داشته باشد. رهبر انقلاب اسلامی همچنین خاطرنشان کردند: راه توسعه روستاها، ایجاد صنایع تبدیلی در روستاها است"

صنایع کشاورزی در توسعه فعالیت‌های بخش کشاورزی نقش تعیین کننده‌ای دارد. گسترش این صنایع در افزایش ارزش افزوده، ایجاد اشتغال، کاهش ضایعات و توسعه صادرات محصولات بخش کشاورزی حائز اهمیت راهبردی می‌باشد که مهمترین موارد آن عبارتند از:

ایجاد اشتغال مولد پایدار روستاها، دستیابی به امنیت غذایی، افزایش اشتغال در بخش کشاورزی و کمک به روند کاهش مهاجرت از روستاها به شهرها

کمک به افزایش تولید ناخالص ملی، صادرات غیر نفتی و ارزش افزوده محصولات خام کشاورزی، ارتقای ضریب خود اتکایی و بالا بردن بهره‌وری در بخش در نهایت بهبود تراز تجاری

تأثیر مثبت در کاهش ضایعات محصولات خام کشاورزی

نقش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی علاوه بر توسعه هر دو بخش کشاورزی و صنعت به دلیل پراکنش آن در عرصه‌های روستایی، اهداف کاهش فقر و کاهش تبعیض را نیز در بطن خود دارد. لذا کارشناسان توسعه یکی از مهمترین مسائل استراتژیک در انجام سرمایه‌گذاریهای ملی را توجه اکید به صنایع مذکور قلمداد می‌کنند. یکی از نظریه پردازان توسعه ملی کشورمان بر این باور است که "بدون استثناء در تمام کشورهایی که توسعه صنعتی به شکل معنی‌داری اتفاق افتاده یکی از ارکان جهت‌گیری‌های توسعه ملی تمرکز توسعه صنعتی بر صنایع مربوط به کشاورزی و جامعه روستایی به خصوص صنایع تبدیلی بوده است.

سرمایه‌گذاری در صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی دارای اثرات چند وجهی است. از یک سو با کاهش ضایعات محصولات کشاورزی به افزایش ارزش افزوده و صادرات بخش کشاورزی کمک می‌کند و تولید ملی را

بهبود می‌بخشد و از طرف دیگر با ایجاد اشتغال در مناطق مستعد تولید محصولات کشاورزی که عمدتاً روستاها هستند در کاهش فقر، نابرابری و گسترش امنیت سیاسی و اجتماعی و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای نقش مثبتی ایفا می‌کنند. همچنین با توجه به اینکه محصولات کشاورزی از طریق صنایع مذکور در بازارهای مختلف توزیع شده و در اقصی نقاط مختلف ملی و جهانی در دسترس مصرف کنندگان قرار می‌گیرند، لذا سرمایه‌گذاری در آنها تقاضا برای محصولات کشاورزی را فراهم ساخته و از طریق تخصصی شدن محصولات این بخش موجبات ارتقاء بهره‌وری در آن را سبب شده و به سود آوری فعالیت‌های کشاورزی کمک می‌کند.

مطابق بررسی‌های به عمل آمده مجموع ظرفیت‌های اسمی واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی به بهره‌برداری رسیده اعم از آنکه مجوز بهره‌برداری آن توسط وزارت جهاد کشاورزی یا وزارت صنعت، معدن و تجارت صادر شده باشد حدود ۱۲۰ میلیون تن است.

□ شاخص‌های کلان اقتصادی صنایع تبدیلی و غذایی کشور

جدول شماره ۱: ارزش افزوده و سهم صنایع غذایی در مقایسه با بنگاه‌های ده کارکن و بیشتر ۱۳۹۳_۱۳۹۴ (میلیارد ریال/درصد)

۱۳۹۴		۱۳۹۳		فعالیت	ردیف
سهم هر رشته در کل صنعت	ارزش افزوده	سهم هر رشته در کل صنعت	ارزش افزوده		
۱۰۰	۱۱۷۶۳۳۱	۱۰۰	۱۳۳۲۳۶۵	صنعت	جمع
۱۲,۲۶	۱۴۴۲۷۲	۱۰,۷۷	۱۴۳۵۳۳	صنایع مواد غذایی و آشامیدنی	۱

ماخذ: مرکز آمار ایران

جدول شماره ۱ ارزش افزوده صنایع غذایی و آشامیدنی را در طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۴ بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران در مقایسه با سایر زیربخش‌ها را نشان می‌دهد. همان‌گونه که از جدول مذکور مشاهده می‌شود سهم ارزش افزوده زیر بخش صنایع غذایی و آشامیدنی در کل ارزش افزوده کارگاه‌های دارای ده نفر کارکن و بیشتر به قیمت جاری از ۱۰,۷۷ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۱۲,۲۶ درصد در سال ۱۳۹۴ رسیده است، در هر حال این بخش به لحاظ سهم در ارزش افزوده صنعتی کشور پس از صنایع شیمیایی ... ، صنایع تولید فلزات اساسی در رتبه سوم قرار دارد. افزایش سهم صنایع مزبور در سال‌های ۹۳ و ۹۴ در ارزش افزوده صنعتی در مقایسه با سال‌های قبل به معنی افزایش اهمیت این زیربخش در اقتصاد صنعتی کشور می‌باشد. ضمن آنکه دستیابی به رشد دو رقمی مذکور با توجه به ویژگی‌ها و پتانسیل‌های بازار داخلی، ساختار جمعیت و الگوی مصرف رو به رشد خانوار و نیز فرصت‌های گسترده در بازارهای صادراتی منطقه، بوده است.

جدول شماره ۲ بر اساس آمارهای مرکز آمار ایران، تعداد بنگاه‌های ده نفر کارکن و بیشتر صنایع غذایی و آشامیدنی از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۴ و نسبت آن به کل صنعت را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲: تعداد بنگاه‌های ده کارکن و بیشتر صنایع غذایی و آشامیدنی در سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۴

۱۳۹۴		۱۳۹۳		فعالیت
سهم از کل (درصد)	تعداد بنگاه (فقره)	سهم از کل (درصد)	تعداد بنگاه (فقره)	
۱۰۰	۱۳۱۲۳	۱۰۰	۱۴۴۵۲	صنعت
۱۹۳۵	۲۵۴۰	۱۹,۲۳	۲۷۷۹	صنایع مواد غذایی و آشامیدنی

ماخذ: مرکز آمار ایران

در سال ۱۳۹۴، تعداد ۱۳۱۲۳ کارگاه ۱۰ نفر کارکن و بیشتر به فعالیت صنعتی اشتغال داشته‌اند که نسبت به سال ۱۳۹۳، ۹/۲ درصد کاهش داشته است. بیشترین تعداد کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر کشور به فعالیت اقتصادی «صنایع مواد غذایی و آشامیدنی» با تعداد ۲۵۴۰ کارگاه می‌باشد.

جدول شماره ۳ بر اساس آمارهای مرکز آمار ایران، میزان اشتغال بنگاه‌های ده نفر کارکن و بیشتر صنایع غذایی و آشامیدنی در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۳: میزان اشتغال بنگاه‌های ده کارکن و بیشتر صنایع غذایی و آشامیدنی در سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۴

۱۳۹۴		۱۳۹۳		فعالیت
سهم از کل (درصد)	اشتغال	سهم از کل (درصد)	اشتغال	
۱۰۰	۱۲۵۸۴۱۴	۱۰۰	۱۳۰۹۰۵۸	صنعت
۱۷	۲۱۶۰۵۸	۱۶,۵	۲۱۶۱۵۶	صنایع مواد غذایی و آشامیدنی

ماخذ: مرکز آمار ایران

تعداد شاغلان بخش صنعت در سال ۱۳۹۴، ۱۲۵۸۴۱۴ نفر بوده که نسبت به سال ۱۳۹۳، ۳,۹ درصد کاهش داشته است. تعداد شاغلان صنایع مواد غذایی و آشامیدنی ۲۱۶۰۵۸ نفر رتبه اول را در زمینه اشتغال به خود اختصاص داده است.

وضعیت سردخانه‌های کشور به تفکیک استان تا پایان سال ۹۶

ردیف	استان	تعداد	ظرفیت
۱	آذربایجان شرقی	۶۶	۱۸۹,۸
۲	آذربایجان غربی	۳۶۷	۹۸۵,۱۲
۳	اردبیل	۲۸	۸۶,۵
۴	اصفهان	۵۷	۳۰۳,۴
۵	البرز	۳۴	۱۵۴,۹۵
۶	ایلام	۱۲	۵۸
۷	بوشهر	۶۳	۴۵,۲۱
۸	تهران	۶۴	۳۴۱,۳
۹	جنوب کرمان	۸۴	۱۵۰
۱۰	چ و بختیاری	۱۹	۷۲,۵۹
۱۱	خراسان جنوبی	۱۱	۱۱,۶۷
۱۲	خراسان رضوی	۸۸	۲۷۲,۲
۱۳	خراسان شمالی	۸	۳۰,۹

۴۳,۶	۲۴	خوزستان	۱۴
۱۰۹,۵۵	۱۴	زنجان	۱۵
۴۶,۱۵	۲۸	سمنان	۱۶
۶۳,۴	۷۹	س و بلوچستان	۱۷
۲۳۲,۴۶	۶۷	فارس	۱۸
۷۱	۲۰	قزوین	۱۹
۷۶,۳	۱۷	قم	۲۰
۵۷	۲۷	کردستان	۲۱
۲۹۲,۸۲	۲۲۳	کرمان	۲۲
۴۷	۱۵	کرمانشاه	۲۳
۱۹,۶	۲۶	ک و بویر احمد	۲۴
۴۶,۰۳	۲۱	گلستان	۲۵
۱۷۰,۳	۷۱	گیلان	۲۶
۲۲,۹	۱۶	لرستان	۲۷
۲۶۶,۷	۱۴۲	مازندران	۲۸
۲۵	۱۶	مرکزی	۲۹
۴۲,۷	۵۳	هرمزگان	۳۰
۱۵۲,۴	۵۹	همدان	۳۱
۵۱	۱۴	یزد	۳۲
۴۵۳۹	۱۸۳۳	جمع	

عرضه سرانه سردخانه در کشورهای توسعه یافته برای هر نفر ۴۰ کیلوگرم در سال و کشورهای در حال توسعه ۴ کیلوگرم برای هر نفر در سال، آمریکا ۷۰ کیلوگرم برای هر نفر، آلمان ۵۳ کیلوگرم برای هر نفر، ژاپن ۴۲، فرانسه ۲۸، تونس ۲۵، عربستان ۱۸... می باشد. مطابق آخرین بررسی های به عمل آمده سرانه مذکور برای ایران معادل ۵۶ کیلوگرم در سال است.

ظرفیت سردخانه های بهره برداری شده برای نگهداری محصولات باغی دارای مجوز از وزارت جهاد کشاورزی تا پایان سال ۱۳۹۶، ۲۸۸۸ هزار تن و تعداد ۱۰۶۶ می باشد که می تواند نقش موثری در نگهداری اصولی و فنی محصولات باغی و صیفی و سبزی داشته باشد. ضمن اینکه حمایت از تکمیل ۲۶۹ واحد سردخانه نیمه تمام با پیشرفت فیزیکی بالای ۶۰ درصد و با ظرفیت ۸۱۱ هزار تن نیز از اولویت های وزارت متبوع می باشد.

□ وضعیت موجود صنایع تبدیلی و غذایی

ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی و غذایی (فراوری، نگهداری و بسته بندی) در بخش کشاورزی مطابق آخرین به روز رسانی اطلاعات

سال	تعداد کارگاه	ظرفیت براساس جذب ماده خام (هزارتن)	سرمایه گذاری (میلیارد ریال)	اشتغال (نفر)
۹۱-۶۶	۶۷۴۸	۳۱۴۱۳	۳۸۷۹۲	۷۸۰۹۸
۹۲-۹۵	۲۶۲۲	۱۶۷۷۷	۴۵۹۶۸	۳۹۲۳۴
۹۶	۷۵۷	۴۴۲۴	۱۸۸۰۹	۱۱۹۴۰
جمع	۱۰۱۲۷	۵۲۶۱۲	۱۰۳۵۶۹	۱۲۹۲۷۲

تعداد طرح‌های نیمه تمام صنایع تبدیلی و غذایی

پیشرفت فیزیکی	زیر ۲۰ درصد	۲۱-۴۰ درصد	۴۱-۶۰ درصد	۶۱-۹۹ درصد	جمع
تعداد	۱۰۰۱۰	۱۶۵۶	۱۰۳۷	۱۴۳۹	۱۴۱۴۲

مطابق با جدول فوق ۱۴۳۹ طرح بالای ۶۰ درصد پیشرفت فیزیکی وجود دارد که در صورت تامین تسهیلات مورد نیاز در سال جاری عملیات آنها با اولویت اجرا می‌گردد.

□ وضعیت صنایع تبدیلی و تکمیلی کشور قبل از انقلاب

برنامه‌های عمرانی رژیم شاه، بر صنایع وابسته بویژه صنایع مربوط به کالاهای مصرفی اتکا داشت و نتیجه آن عدم توازن فزاینده بین بخش کشاورزی و بخش‌های دیگر اقتصادی بود به گونه‌ای که در بخش کشاورزی، تولید محصولات کشاورزی از ۱،۲۹ درصد تولید ناخالص ملی در سال ۱۳۳۹ به ۱،۹ درصد در سال ۱۳۵۶، یک سال قبل از فروپاشی حکومت پهلوی، تنزل یافت در بخش صنعت نیز با توجه به بیگانگی صنایع مورد حمایت حکومت پهلوی با اقتصاد ملی و عدم توجه به نیازهای داخلی کشور، وابستگی اقتصاد کشور به غرب روز به روز افزوده شد براساس برخی برآوردها، تا سال ۱۳۵۷، سی درصد جمعیت کشور را خانوارهای ثروتمند تشکیل می‌دادند که معادل ۹۰ درصد کل درآمد کشور را به خود اختصاص داده بودند و ۷۰ درصد بقیه تنها ۱۰ درصد درآمد کشور را در اختیار داشتند.

با اجرای استراتژی‌های غلط رژیم پهلوی، بخش کشاورزی فراموش شد و بیشترین سرمایه گذاری و امکانات کشور در بخش صنعت و صنایع متکی به واردات صورت گرفت که همین امر باعث فاصله گرفتن امکانات شهری و روستایی بود که پیامد آن مهاجرت روزافزون روستائیان به شهرها بود.

□ کلام آخر

تبیین جایگاه صنایع تبدیلی و تکمیلی در بخش کشاورزی در کشور ایران به دلیل مقتضیات جهانی، حضور در بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی و پیوستن به سازمان تجارت جهانی روز به روز ضروری‌تر می‌شود. بدون تردید ایجاد صنایع تبدیلی یکی از سودمندترین ارتباطات بین دو بخش صنعت و کشاورزی است. این صنایع از میزان بیکاری‌های دایمی و فصلی در مناطق روستایی می‌کاهد. همچنین زمینه مناسب جهت توسعه بخش کشاورزی را فراهم آورده و به افزایش تولیدات، بهره‌وری، ایجاد فرصت‌های شغلی، تامین نیازهای اساسی، پیوند با دیگر بخش‌های اقتصادی و کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای منجر خواهد شد. لذا این گونه صنایع می‌تواند پیشنیاز استراتژی صنعتی شدن و تامین کننده امنیت غذایی در کشور باشد.